

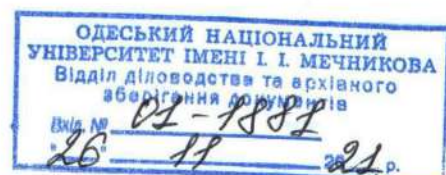
До спеціалізованої вченої ради ДФ 41.051.019
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
65058, м. Одеса, Французький бульвар, 24/26

Відгук

офіційного опонента Мазуренко Світлани Вікторівни,
кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри права інтелектуальної
власності та патентної юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»
на дисертацію **Булат Наталії Миколаївни** на тему
«**Доменні імена в системі об'єктів права інтелектуальної власності**», подану
до захисту в спеціалізовану вчену раду ДФ 41.051.019
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження Булат Наталії Миколаївни на тему «Доменні імена в системі об'єктів права інтелектуальної власності», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право, не викликає сумнівів.

Розвиток інформаційних технологій породжує нові та змінює існуючі суспільні відносини. Не завжди законодавство встигає адаптуватися до цих змін. Відсутність регулювання фактично існуючих суспільних відносин здатна спричинити негативні наслідки: незахищеність прав суб'єктів, неоднорідність правозастосовної практики тощо. Така ситуація наразі простежується у сфері доменних імен. Так, у той час як статистичні дані свідчать про зростання кількості реєстрацій доменних імен, правова регламентація відповідних відносин є фрагментарною та не відповідає потребам сучасного інформаційного суспільства.

Для подолання зазначеної проблеми необхідні комплексні наукові дослідження, на які й мають спиратися законодавчі нововведення.

Виправданість звернення до зазначеної проблематики під обраним дисертанткою кутом зору має логічне обґрунтування. Дотепер є актуальною проблема співвідношення доменних імен з об'єктами інтелектуальної власності. З розвитком всесвітньої мережі Інтернет доменне ім'я, яке вперше слугувало для ідентифікації адреси сайту, тепер асоціюється із засобом ідентифікації товарів та послуг компаній, які використовують дане доменне ім'я, аналогічно таким репутаційним засобам індивідуалізації, як торговельна марка, географічне зазначення та комерційне найменування.

Авторка розглядає доменні імена в системі об'єктів права інтелектуальної власності. Адже доменні імена – це ті об'єкти, які, по-перше, найбільше наближені за своєю правовою природою до об'єктів права інтелектуальної власності, а по-друге, права на доменні імена здатні «перетинатись» із правами на об'єкти права інтелектуальної власності. Саме тому важливе системне дослідження в окресленій сфері, яке дозволяє виявити взаємозв'язки між доменними іменами та суміжними об'єктами.

Свідченням актуальності дисертаційного дослідження є також те, що дисертаційне дослідження пов'язане із вдосконаленням законодавчих актів, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності.

Незважаючи на значний інтерес до тематики доменних імен у праві (дисертації Д.В. Бойка, В.В. Бонтлаба, О.М. Сказко) багато питань залишились не розглянутими, низка положень носить дискусійних характер і потребує уточнення.

Варто зауважити, що сфера правових питань щодо доменних імен є досить широкою, тому природно, що певні проблеми виходять за межі здійснених досліджень і розглянуті не були. Слід також зазначити, що перелічені роботи не були присвячені безпосередньо комплексному дослідженню доменних імен у системі об'єктів права інтелектуальної власності.

Розроблення нормативно-правової бази, що відповідатиме вимогам сьогодення, потребує комплексних наукових досліджень, спрямованих як на формулювання теоретичних положень, так і науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення правової регламентації відносин у зазначеній сфері. Саме таким дослідженням і є дисертаційна праця Булат Н.М.

Усе вищенаведене обумовлює актуальність, теоретичну та практичну цінність дослідження обраної теми, а також свідчить про його нагальну потребу та прикладне значення.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри цивільно-правових дисциплін Одеського національного університету імені І.І. Мечникова в межах тем: «Приватноправове регулювання суспільних відносин: традиції, сучасність, перспективи» (державний реєстраційний номер 0113U002740, виконувалась у період з 01.03.2013 року до 31.12.2017 року), «Забезпечення прав і законних інтересів учасників правовідносин, що виникають у сфері приватного права: проблеми теорії та практики» (державний реєстраційний номер 0118U004432, строк виконання – з 01.03.2018 року до 31.12.2022 року).

Рецензована дисертаційна робота є самостійною завершеною науковою працею, у якій авторці вдалося розробити та сформулювати низку нових наукових положень та висновків, що відповідають критеріям наукової новизни. Сформульовані дисертанткою наукові положення, висновки і рекомендації вказують на досягнення поставлених мети та завдань наукового дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Вивчення змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій дисертантки надало змогу встановити, що висновки та рекомендації, наведені авторкою як результат проведеної роботи, свідчать про вміння, на підставі наукових пошуків, формулювати нові знання, тим самим вдосконалюючи певні доктринальні положення, що підкреслює їх обґрунтованість.

Авторка обґрунтовано визначила об'єкт і предмет дослідження. Вдало поставила мету, що полягає в розробленні теоретичних положень, які визначають правову природу доменного імені, його місце в системі об'єктів права інтелектуальної власності, окресленні перспектив правової регламентації відносин у сфері доменних імен і розробленні науково-практичних рекомендацій щодо вдосконалення правової регламентації відносин у відповідній сфері.

Отже, перед дисертанткою у дослідженні були поставлені завдання, які виявляються у розкритті історичного аспекту становлення та розвитку правового регулювання доменних імен, з'ясуванні поняття та структури доменних імен, характеристиці його ознак, розкритті етапів розвитку вітчизняного законодавства в сфері доменних імен, з'ясування спільних ознак доменного імені з засобами індивідуалізації учасників цивільного обігу, виявленні особливостей доменного імені як засобу індивідуалізації Інтернет-ресурсів, характеристиці кумулятивної правової охорони позначень як доменних імен і об'єктів авторського права, розкритті системи об'єктів права інтелектуальної власності, з'ясуванні поняття кіберскотингу у сфері доменних імен як правопорушення та характеристиці його видів, характеристиці сучасного стану національного та європейського правового регулювання доменних імен, та наданні пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України, що регулює правовідносини, які виникають з приводу доменних імен.

Вивчення змісту дисертаційної роботи Н.М. Булат дає підстави зробити висновок, що їй вдалося досягти поставленої мети.

Структура дисертації обумовлена метою і предметом дослідження і складається з вступу, трьох розділів, які містять сім підрозділів, висновків, додатків та списку використаних джерел.

Перший розділ висвітлює питання загально-теоретичних та критичних проблем визначення правової природи доменних імен, також визначення поняття та структури доменних імен. Другий – присвячений розгляду загально-теоретичних питань визначення доменного імені як засобу індивідуалізації Інтернет-ресурсів. Третій розділ висвітлює теоретико-правові аспекти правового

регулювання відносин в сфері доменних імен та перспективи розвитку національного законодавства в зазначеній сфері.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, є достовірними й обґрунтованими, що забезпечується комплексним застосуванням сучасних загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання, матеріал викладено послідовно та логічно. Доведення власної позиції характеризується не лише аргументованістю, але й коректністю. Так, авторка спирається на принципи спадкоємності наукових поглядів, дотримується етичних норм, вступаючи в наукові дискусії з прихильниками інших поглядів.

Про обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, свідчить також велика кількість джерел, опрацьованих дисертанткою. Авторка використовувала теоретичний, нормативний, емпіричний матеріал різних юрисдикцій, звертаючись до відповідних джерел в оригіналі. Дисертантка досить вдало обрала методи свого дисертаційного дослідження, зокрема, історичний, формально-логічний, системно-функціональний, порівняльний методи.

Вважаю доцільними й ефективними науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення правової регламентації доменних імен, розроблені авторкою на основі сформульованих нею теоретичних висновків, спрямованих на забезпечення правової охорони як доменних імен, так і суміжних об'єктів.

Усе вищенаведене доводить високий науковий і практичний рівень дисертації, свідчить про глибину, виваженість, обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація є одним із перших в Україні комплексних досліджень, присвячених вивченню правових питань у сфері доменних імен загалом, і першим в Україні комплексним дослідженням, що присвячене безпосередньо доменним іменам у системі об'єктів права інтелектуальної власності. У дисертації визначається правова природа доменного імені, його місце в системі об'єктів права інтелектуальної власності,

окреслюються перспективи правової регламентації відносин у сфері доменних імен, надаються науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення правової регламентації відносин у відповідній сфері.

Новизна одержаних наукових результатів виявляється у розробці низки наукових положень, запропонованих уперше, тих, що авторка удосконалила, та таких, що набули подальшого розвитку. Аналізуючи за допомогою згаданих вище методів зазначену джерельну базу та відповідні теоретичні положення, сформульовані у літературі, авторкою зроблено низку висновків, що мають усі необхідні ознаки наукової новизни.

Зокрема, поміж них можна назвати такі.

Особливу увагу привертає ґрунтовний аналіз етапів розвитку вітчизняного законодавства у сфері доменних імен. Дисертантка виділяє три періоди. 1 період – 2002-2006 роки – зародження регламентації, 2 період – 2007-2015 роки – регламентація майже не відбувалася, 3 період – 2015-сьогодення – розвиток регламентації (с. 28). Така періодизація була проведена вперше.

Заслуговує на підтримку також запропонований дисертанткою підхід стосовно виділення окремого виду кіберсквотингу – авторського кіберсквингу, який полягає в порушенні прав на об'єкти авторського права шляхом недобросовісної реєстрації або шляхом використання доменного імені, що містить позначення, яке є тотожним з літературним твором або частиною або оригінальною назвою твору (с. 137).

Цікавим є висновок про те, що порушником прав на торговельну марку може визнаватися лише реєстрант доменного імені, натомість реєстратор може виступати у справі тільки як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору (с. 158).

Заслуговує уваги висновок про те, що доменне ім'я має певні особливості, воно є унікальним, а володілець прав на доменне ім'я має право делегувати у відповідній доменній зоні домени наступних рівнів іншим суб'єктам. Цікава є позиція автора, що доменне ім'я індивідуалізує не товари та послуги учасників цивільного обігу, а Інтрнет-ресурси, у зв'язку з чим виявляється можливим

некомерційне використання доменних імен і право на таке ім'я може отримати будь-яка особа (с. 108-110).

Заслуговує уваги, що дисертанткою було представлено у дисертаційній роботі статистичний аналіз практики Центру арбітражу та медіації Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо доменів .UA та .COM.UA станом на 29 травня 2021 року (додатки, с. 275-282).

Практична і теоретична значимість результатів дисертаційного дослідження. У роботі сформульовано важливі теоретичні висновки та практичні рекомендації. Вони можуть бути використані у науково-дослідній сфері – для подальших досліджень доменних імен, у правотворчій діяльності – для удосконалення національного законодавства в сфері доменних імен, у навчальному процесі – при розробці навчальних посібників, методичних матеріалів із навчальних дисциплін «Право інтелектуальної власності», а також спецкурсів, що стосуються реєстрації і використання доменних імен.

Так, отримані результати можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень правових питань у сфері доменних імен. Деякі з аргументованих висновків, висвітлених у публікаціях за темою дисертації, вже стали підґрунтям для подальших досліджень на рівні магістерських робіт, тез доповідей, наукових статей і дисертаційних досліджень. Робота містить рекомендації з удосконалення законодавства, що регламентує відносини щодо доменних імен, розроблені відповідні положення, які можуть бути використані в законотворчій діяльності. Результати дослідження також можуть бути використані в правозастосовній діяльності при вирішенні спорів щодо доменних імен, а також в практичній роботі органів юстиції, судових органів при вирішенні спорів у конкретних справах тощо.

Структура та обсяг дисертації обумовлені метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що об'єднують сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (303 найменування) та додатків. Загальний обсяг дисертації – 282 сторінки, обсяг списку використаних джерел – 37 сторінок, обсяг додатків – 39 сторінок.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Стиль, форма, зміст рукопису свідчать про професійність дисертантки, схильність до наукового аналізу, вміння використовувати літературні, нормативні джерела, судову практику, формувати на їх основі власні теоретичні і практичні висновки та рекомендації.

У цілому дисертації властива повнота, системність подання та логічність викладення матеріалу. Авторський стиль відповідає вимогам науковості, мова дисертації коректна та зрозуміла. Дисертацію оформлено відповідно до встановлених вимог.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні наукові результати дисертації висвітлені у 12 наукових статтях, опублікованих у вітчизняних і зарубіжних виданнях, зокрема 1 науковій статті у виданні України, 7 статтях у наукових фахових виданнях України, 2 статтях у періодичних наукових виданнях держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, 1 статті в закордонному виданні, проіндексованому в базі даних Scopus (видання віднесено до третього квартилю (Q 3) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank), 1 статті в закордонному виданні, проіндексованому в базах даних Scopus і Web of Science Core Collection (видання віднесено до другого квартилю (Q 2) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank), а також тезах 13 доповідей, представлених на науково-практичних конференціях. Усього за темою дисертації опубліковано 25 наукових робіт. Вважаємо, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, повною мірою викладені в наукових публікаціях здобувача, зарахованих за темою дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням здобувача, всі запозичені ідеї, наукові результати, цитати тощо супроводжуються належними посиланнями на їхніх авторів і джерела опублікування. Порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації) в дисертації та

наукових публікаціях автора за темою дисертації не виявлено. Інформація про результати наукової діяльності здобувача, використані методи досліджень, джерела інформації, а також самі результати дослідження є достовірними. Вимоги академічної доброчесності дисертантом дотримано.

Рекомендації та дискусійні положення щодо дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Булат Н.М., слід зазначити, що певні її положення є спірними, слугують приводом для дискусії та потребують додаткової аргументації авторкою під час публічного захисту: Новизна, охоплення в дослідженні численних проблемних питань, що мають складний характер і щодо яких немає узгодженості поміж науковцями, заохочують до наукової дискусії.

1. Досліджуючи проблему кіберсквотингу, дисертант передусім зосереджує увагу на неправомірному використанні охоронюваних позначень у приватних доменах. Така тенденція цілком логічна. Адже реєстрант доменного імені лише обирає доменну зону та відповідальний за формулювання приватного домену того рівня, який він використовує. Водночас цікаво було б дізнатися думку автора про те, чи можливий кіберсквотинг у доменах верхнього рівня та хто в такому випадку буде суб'єктом відповідальності (с. 127-128).

2. Аналізуючи норми «Єдиної політики вирішення спорів про доменні імена» (“Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy”), дисертантка справедливо зауважує, що відповідно до п. 4 (а) цього документа володілець торговельної марки для задоволення своїх вимог має довести, що доменне ім'я зареєстроване та використовується недобросовісно, а реєстрант доменного імені не має щодо нього прав і законних інтересів, а також, що доменне ім'я є тотожним (схожим) із відповідною торговельною маркою. У контексті цього хотілося б дізнатися думку автора, яким чином на практиці можливе встановлення схожості між доменним ім'ям і торговельною маркою та чи необхідно при цьому брати до уваги домен верхнього рівня, у якому зареєстроване доменне ім'я (с. 149).

3. Вбачається за доцільне з'ясувати позицію автора щодо того, що саме є об'єктом цивільного обігу: доменне ім'я як символічне позначення, що міститься в

спеціалізованому реєстрі, чи пов'язане з ним майнове право, що полягає в можливості управління певним сегментом адресного простору мережі Інтернет.

4. В українському законодавстві встановлено пріоритет прав та торговельні марки над правами на доменні імена. В зв'язку з цим потребує додаткового роз'яснення питання про те, чи існує у осіб, які мають право використовувати географічне зазначення чи у правоволодільців інших охоронюваних позначень (засобів індивідуалізації) переважне право (пріоритетна реєстрація) на отримання доменного імені, що відповідає належним їм позначенням (с. 45).

Водночас звертаю увагу, що зазначені рекомендації носять дискусійний характер і не впливають на якість представленої роботи.

Висновок. Аналіз дисертації та наукових праць Булат Наталії Миколаївни дозволяє зробити висновок про актуальність, новизну, теоретичну та практичну цінність роботи. Представлені результати дослідження є обґрунтованими та достовірними та мають вагоме значення для розвитку правової науки.

Дисертація Булат Наталії Миколаївни «Доменні імена в системі об'єктів права інтелектуальної власності» є самостійною, комплексною, завершеною науковою працею, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю отриманих результатів повністю відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, вимогам «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

З аналізу змісту тексту дисертації вбачається дотримання дисертанткою вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на використані джерела, дотримано вимог законодавства України про авторське право, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методи досліджень та джерела інформації. У рецензованій роботі не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

На підставі викладеного вважаю, що представлена до захисту дисертація є завершеною науковою працею, що містить нові науково-обґрунтовані результати, які у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для правової науки, а її авторка Булат Наталія Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступені доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права інтелектуальної
власності та патентної юстиції
Національного університету
«Одеська юридична академія»

С.В. МАЗУРЕНКО

Засвідчую:
доктор юридичних наук, професор,
перший проректор
Національного університету
«Одеська юридична академія»

М.Р. АРАКЕЛЯН